

Școala Națională de Studii Politice și Administrative
Școala Doctorală Multidisciplinară
Domeniul de Doctorat: Sociologie

TEZĂ DE DOCTORAT

**CĂSĂTORIILE MIXTE ȘI DINAMICA IDENTITĂȚII LA POPULAȚIILE DE
ROMI
-REZUMAT-**

PROF. COORDONATOR:
Prof. univ. dr. Remus Gabriel ANGHEL

DOCTORAND:
Daniel CARAIVAN

București, 2026

MULȚUMIRI

Această cercetare nu ar fi fost posibilă fără disponibilitatea persoanelor care au acceptat să participe la interviuri, să permită accesul în spațiile familiale și să vorbească despre experiențe personale marcate adesea de tensiuni, conflicte sau forme subtile de stigmatizare. Discuțiile purtate pe parcursul cercetării au depășit de multe ori cadrul formal al unui interviu sociologic și au presupus construirea unor relații de încredere dezvoltate în timp, în contexte cotidiene și familiale. Participanții au acceptat să împărtășească aspecte sensibile legate de apartenența etnică, relațiile de rudenie, dificultățile de integrare și strategiile de adaptare dezvoltate în interiorul căsătoriilor mixte. Fără această deschidere, fără disponibilitatea lor de a relata experiențe personale și fără accesul oferit în cadrul vieții cotidiene din comunitate, realizarea cercetării nu ar fi fost posibilă.

Mulțumesc coordonatorului meu de doctorat, Prof. univ. dr. Remus Gabriel Anghel, pentru sprijinul academic oferit pe întreaga durată a elaborării tezei, pentru observațiile critice formulate în diferitele etape ale redactării și pentru exigența intelectuală care a contribuit la clarificarea direcției teoretice și metodologice a cercetării. Recomandările formulate pe parcursul stagiului doctoral au avut un rol important în restructurarea cadrului conceptual, în delimitarea întrebărilor de cercetare și în dezvoltarea dimensiunii empirice a studiului. Îndrumarea oferită a contribuit în mod direct la consolidarea unei perspective sociologice centrate pe analiza relațiilor interetnice, a mecanismelor de clasificare socială și a proceselor de negociere identitară prezente în cadrul căsătoriilor mixte.

Îi mulțumesc soției mele, Florina Caraivan, pentru sprijinul constant oferit în perioada elaborării cercetării, pentru răbdarea și echilibrul care au făcut posibilă continuarea muncii de teren și a redactării în etapele dificile ale parcursului doctoral. De asemenea, le sunt recunoscător părinților mei pentru susținerea necondiționată, pentru valorile transmise și pentru încrederea acordată în întregul parcurs educațional și profesional.

Mulțumiri speciale se îndreaptă către persoanele care au facilitat accesul în teren și au contribuit direct la desfășurarea cercetării în comunitatea din Șuțești. Domnul Costel Ceamă, expert local rom în cadrul Primăriei Șuțești, a avut un rol important în facilitarea contactului cu familiile și actorii locali. Domnului Costică Dobre, primarul comunei Șuțești, îi mulțumesc pentru deschiderea instituțională și sprijinul acordat în diferite etape ale documentării. Mulțumiri îi sunt adresate și domnului Marius Lambru, domnului dr. Marius Parnó, doamnei Larisa Simion Petrescu, doamnei lector univ. dr. Delia Grigore și doamnei dr. Liliana Ene

pentru discuțiile academice, recomandările și observațiile formulate pe parcursul elaborării tezei.

Mulțumesc de asemenea doamnei Ana Enescu, domnului Florin Ciornea și domnului Gabriel Sala pentru sprijinul oferit în diferite momente ale parcursului doctoral, pentru încurajările și ajutorul acordat în etapele administrative și logistice asociate cercetării și redactării tezei.

Această teză reprezintă atât rezultatul unui efort individual de cercetare, cât și produsul unei forme concrete de solidaritate academică, familială și comunitară. Cercetarea a fost construită prin interacțiuni directe, relații de încredere și sprijin oferit în contexte diferite, iar contribuția persoanelor menționate mai sus a avut un rol important în finalizarea acestui demers doctoral.

REZUMAT

Primul capitol construiește cadrul teoretic utilizat pentru analiza căsătoriilor mixte dintre romi și români și argumentează că relațiile interetnice nu pot fi înțelese exclusiv ca relații private, deoarece ele sunt influențate de norme comunitare, clasificări sociale și distribuția inegală a resurselor. În această perspectivă, căsătoria mixtă este analizată ca spațiu de negociere a apartenenței etnice și a legitimității sociale.

Fundamentarea teoretică se bazează pe teoria granițelor etnice formulată de Fredrik Barth, pe distincția dintre granițe simbolice și sociale dezvoltată de Michèle Lamont și pe teoria capitalurilor elaborată de Pierre Bourdieu. Perspectiva lui Barth (1969) permite interpretarea etnicității ca proces social construit prin delimitări și mecanisme de includere și excludere, nu ca rezultat al unor diferențe culturale fixe. Aplicată căsătoriilor mixte, această abordare arată că relația maritală nu elimină diferențele etnice, ci mută negocierea identității în interiorul familiei și al relațiilor comunitare.

Contribuțiile lui Lamont și Molnár (2002) sunt utilizate pentru explicarea modului în care diferențele etnice sunt transformate în clasificări morale și sociale. În comunitățile rurale, granițele simbolice se exprimă prin evaluări privind respectabilitatea, seriozitatea și statutul familial, iar aceste clasificări influențează acceptarea sau respingerea relațiilor mixte. Astfel, diferența etnică nu funcționează doar cultural, ci și ca mecanism de organizare socială și distribuire a legitimității comunitare.

Teoria capitalurilor formulată de Pierre Bourdieu (1986) este utilizată pentru explicarea raporturilor de putere din cadrul cuplurilor mixte. Capitalul cultural, capitalul social și capitalul simbolic influențează poziția partenerilor în relație și modul în care familia este evaluată de comunitate. Educația, reputația familială, ocupația și accesul la rețele sociale funcționează ca resurse prin care partenerii pot obține recunoaștere și acceptare. În acest context, negocierile privind identitatea, educația copiilor sau participarea la ritualuri familiale sunt influențate de distribuția inegală a capitalurilor dintre parteneri.

Capitolul analizează și principalele teorii sociologice ale căsătoriilor mixte. Teoria asimilării formulată de Milton Gordon (1964) descrie căsătoria mixtă ca etapă a integrării sociale a minorităților în societatea majoritară. În paralel, teoria contactului elaborată de Gordon Allport (1954) explică modul în care interacțiunile frecvente dintre grupuri diferite pot reduce stereotipurile și prejudecățile, în condițiile existenței unui context social relativ egalitar. Totuși, lucrarea subliniază că apropierea socială nu conduce automat la acceptarea relațiilor matrimoniale interetnice.

Perspectiva hibridizării culturale formulată de Homi Bhabha (1994) este utilizată pentru interpretarea situațiilor în care identitățile nu se dizolvă prin asimilare completă, ci generează forme hibride și procese continue de adaptare culturală. Conceptul de „al treilea spațiu” permite analiza strategiilor identitare dezvoltate de membrii familiilor mixte și a modului în care aceștia combină elemente culturale diferite fără a renunța complet la apartenențele anterioare.

În continuarea fundamentării teoretice, capitolul discută factorii care influențează formarea și funcționarea căsătoriilor mixte: proximitatea spațială, contactul interetnic, poziția economică, distribuția capitalurilor și rolul instituțiilor locale. Relațiile dintre romi și români sunt influențate atât de apropierea cotidiană produsă prin muncă, școală și vecinătate, cât și de stereotipurile istorice și clasificările morale asociate respectabilității familiale.

Ultima parte a capitolului urmărește impactul căsătoriilor mixte asupra identității etnice și a poziționărilor sociale ale partenerilor și copiilor lor. Identitatea este analizată ca proces flexibil și contextual, influențat de familie, școală, comunitate și experiențele de discriminare sau acceptare. Capitolul concluzionează că relațiile mixte nu produc automat integrare sau dispariția diferențelor etnice, ci generează procese continue de negociere, adaptare și reclasificare simbolică în cadrul vieții cotidiene.

Capitolul al doilea urmărește evoluția istorică a relațiilor dintre romi și populația majoritară din spațiul românesc și analizează modul în care diferitele contexte juridice, religioase și politice au influențat posibilitatea formării căsătoriilor mixte. Capitolul argumentează că granițele etnice dintre romi și români au fost construite istoric prin mecanisme juridice, sociale și simbolice care au continuat să funcționeze chiar și după dispariția diferențelor legale explicite. Analiza este realizată prin raportare la perspectiva granițelor etnice formulată de Fredrik Barth (1969), la distincția dintre granițe simbolice și sociale dezvoltată de Lamont și Molnár (2002) și la teoria capitalurilor elaborată de Pierre Bourdieu (1986).

Prima parte a capitolului analizează perioada sclaviei romilor în Țările Române, considerată momentul fondator al marginalizării structurale a populației rome. Romii au fost transformați într-o categorie aflată în proprietatea boierilor, mănăstirilor și domnitorilor, fiind excluși din structurile sociale legitime pentru populația liberă (Achim, 2004; Mateescu, 2014). Relațiile matrimoniale dintre romi și persoane libere erau strict limitate prin norme juridice și religioase. Pravila lui Vasile Lupu și reglementările ulterioare stabileau că persoanele libere care se căsătoreau cu sclavi își pierdeau libertatea și deveneau, la rândul lor, sclavi (Achim, 2004). În acest mod, diferența etnică era consolidată juridic și social, iar căsătoria mixtă devenea un risc major pentru statutul social și economic al persoanelor implicate.

Biserica Ortodoxă a contribuit la consolidarea acestor delimitări prin reguli care limitau căsătoriile cu persoane considerate „de alt neam” sau „de altă lege” (Achim, 2004; Mateescu, 2014). Capitolul arată că diferența etnică și diferența religioasă funcționau simultan ca mecanisme de separare socială și morală. Astfel, căsătoria mixtă era percepută ca o încălcare a ordinii sociale și comunitare dominante.

Abolirea sclaviei între 1843 și 1856 a produs o schimbare juridică importantă prin transformarea romilor în cetățeni liberi ai statului român modern (Achim, 2004). Totuși, libertatea formală nu a fost însoțită de integrare economică și socială. Lipsa accesului la proprietate, educație și resurse economice a menținut comunitățile rome într-o poziție marginală, iar diferențele etnice au continuat să funcționeze prin clasificări morale și simbolice asociate respectabilității și statutului social. Chiar dacă noile reglementări juridice permiteau teoretic căsătoriile între persoane de etnii diferite, acceptarea comunitară și validarea familială au rămas decisive în mediul rural românesc (Petcuț, 2015).

Perioada modernă și interbelică este analizată prin raportare la modernizarea juridică și la dezvoltarea naționalismului etnic. Codul Civil din 1865 a secularizat instituția căsătoriei și a introdus principiul egalității juridice formale între cetățeni (Achim, 2004; Mateescu, 2020). Cu toate acestea, normele tradiționale privind reputația familială și apartenența etnică au continuat să influențeze alegerea partenerului și acceptarea socială a relațiilor mixte. Capitolul evidențiază astfel existența unui decalaj între modernizarea juridică și persistența mentalităților tradiționale.

În aceeași perioadă, dezvoltarea discursurilor naționaliste și rasiale europene a influențat percepțiile asupra romilor și asupra căsătoriilor mixte. Ideea unui „neam românesc” omogen și discursurile despre puritatea etnică au devenit dominante în spațiul public și intelectual (Ciacăru, 2024). În acest context, căsătoria mixtă era percepută ca amenințare pentru continuitatea identității naționale și pentru ordinea socială tradițională. Totuși, urbanizarea și dezvoltarea muncii salariate au creat și noi contexte de contact interetnic, favorizând apariția unor relații matrimoniale mixte și a unor forme limitate de mobilitate socială.

Perioada comunistă este prezentată ca etapă marcată de ambivalență între integrarea formală și persistența diferențelor simbolice. Regimul comunist a promovat oficial egalitatea socială și integrarea romilor prin industrializare, urbanizare și acces la muncă salariată, dar a refuzat recunoașterea romilor ca minoritate distinctă și a promovat politici de asimilare și uniformizare socială (Achim, 2004; Marushiakova și Popov, 2013). În acest context, românii au devenit practic invizibili statistic și administrativ, fără ca diferențele sociale și simbolice să dispară efectiv.

Industrializarea și urbanizarea au favorizat contactul cotidian dintre romi și populația majoritară în fabrici, școli și cartiere muncitorești. Aceste spații au creat contexte noi pentru relații interetnice și căsătorii mixte, în special în mediul urban. Totuși, integrarea economică a romilor a rămas inegală, iar diferențele simbolice și stereotipurile au continuat să influențeze relațiile familiale și poziționările sociale. Capitolul evidențiază și strategiile dezvoltate de unele familii rome pentru obținerea recunoașterii sociale: schimbarea numelui, renunțarea la limba romani sau evitarea asumării publice a identității etnice. Aceste practici sunt interpretate ca forme de adaptare și conversie a capitalurilor sociale și culturale, în sensul discutat de Bourdieu (1986).

Ultima parte a capitolului analizează transformările produse după 1989 și impactul acestora asupra relațiilor interetnice și a căsătoriilor mixte. Tranziția postcomunistă a adus o vizibilitate publică mai mare a identității rome, dar și o reactivare puternică a stereotipurilor și discursurilor discriminatorii. Privatizările, șomajul și segregarea rezidențială au afectat disproporționat comunitățile rome, accentuând diferențele sociale și reducând oportunitățile de contact social egalitar dintre romi și populația majoritară (Vincze și Raț, 2013). În același timp, dezvoltarea organizațiilor civice rome și politicile europene de incluziune au contribuit la apariția unui discurs public despre drepturile minorităților și despre diversitate culturală.

Migrația externă de după 2000 este analizată ca factor important al schimbării relațiilor interetnice. Experiențele de muncă și viață în diaspora au redus, în anumite contexte, presiunea normelor comunitare tradiționale și au favorizat apariția unor relații interetnice mai stabile. Totodată, revenirea în țară a familiilor migrante a generat noi tensiuni identitare și dificultăți de reintegrare pentru copiii proveniți din familii mixte (Anghel, 2019; Anghel și Foszto, 2022).

Capitolul concluzionează că relațiile dintre romi și populația majoritară au fost marcate istoric de mecanisme persistente de delimitare juridică, socială și simbolică. Chiar și în perioadele în care diferențele legale au fost eliminate, granițele etnice au continuat să funcționeze prin norme comunitare, clasificări morale și distribuții inegale ale resurselor. Din această perspectivă, căsătoriile mixte reprezintă un indicator relevant pentru analiza modului în care societatea românească gestionează diferența etnică și procesele de acceptare sau excludere socială.

Capitolul al treilea analizează evoluția statistică și demografică a căsătoriilor mixte din România și urmărește dinamica acestora după 1990, distribuția regională, structura etnică și principalii factori sociali care influențează formarea relațiilor interetnice. Analiza utilizează date furnizate de Institutul Național de Statistică, rezultate ale recensămintelor populației și cercetări sociologice privind mobilitatea socială și relațiile interetnice. Capitolul are rolul de a

construi contextul statistic și social necesar interpretării cercetării empirice realizate ulterior în comuna Șușești.

Lucrarea evidențiază dificultățile metodologice existente în analiza căsătoriilor mixte din România. După 1989, registrele de stare civilă nu mai includ sistematic etnia partenerilor, iar Institutul Național de Statistică estimează fenomenul prin analiza nucleelor familiale identificate la recensăminte. În cazul populației rome, problema este accentuată de subdeclararea identității etnice, fenomen asociat discriminării și stigmatizării sociale. Astfel, datele statistice disponibile trebuie interpretate ca estimări aproximative ale dimensiunii reale a mixității etnice.

Datele analizate arată că după 1990 România înregistrează simultan două procese importante: reducerea numărului total de căsătorii și creșterea graduală a ponderii căsătoriilor mixte. Numărul total al căsătoriilor scade semnificativ pe fondul migrației externe, al schimbării modelelor familiale și al creșterii vârstei la căsătorie. În același timp însă, proporția relațiilor interetnice crește constant, ceea ce indică o modificare lentă a relațiilor dintre grupurile etnice și a normelor sociale privind alegerea partenerului.

Conform datelor INS analizate în teză, ponderea căsătoriilor mixte crește de la aproximativ 4,5% în 1992 la aproximativ 8% în 2022. Cea mai rapidă creștere este înregistrată în intervalul 1992-2002, perioadă caracterizată prin urbanizare accelerată, mobilitate internă și intensificarea contactelor sociale dintre grupurile etnice. Capitolul interpretează această evoluție prin perspectiva lui Fredrik Barth (1969), argumentând că apropierea socială și interacțiunea constantă pot modifica parțial rigiditatea granițelor etnice, fără ca acestea să dispară complet.

Analiza structurii etnice a căsătoriilor mixte evidențiază predominanța uniunilor român-maghiar, care reprezintă cea mai mare categorie de relații interetnice din România. Acest fenomen este explicat prin distribuția teritorială a populației maghiare și prin conviețuirea istorică dintre români și maghiari în Transilvania. Regiunile caracterizate prin diversitate etnică și urbanizare ridicată favorizează contactele cotidiene și dezvoltarea relațiilor interetnice stabile.

În cazul căsătoriilor român-rom, capitolul evidențiază o creștere lentă, dar constantă, după 1990. Totuși, proporția acestora rămâne redusă comparativ cu alte minorități etnice. Lucrarea interpretează această diferență prin persistența rasismului anti-romi, a segregării rezidențiale și a stereotipurilor istorice care influențează acceptarea socială a relațiilor mixte. Deși contactele cotidiene dintre romi și populația majoritară sunt frecvente, apropierea maritală continuă să fie percepută diferit față de alte forme de interacțiune socială.

Capitolul acordă atenție și variațiilor regionale ale căsătoriilor mixte. Regiunile Centru și Nord-Vest înregistrează cele mai ridicate proporții de mixitate maritală, datorită caracterului multicultural și urbanizării istorice. În schimb, regiunile Sud-Est și Nord-Est prezintă niveluri mai reduse, influențate de omogenitatea etnică, segregarea rezidențială și normele familiale tradiționale mai puternice. București-Ilfov ocupă o poziție distinctă, datorită mobilității interne ridicate și diversității sociale accentuate.

Analiza socio-demografică arată că majoritatea căsătoriilor mixte sunt localizate în mediul urban. Orașele oferă contexte de contact mai frecvente și mai puțin controlate de normele comunitare tradiționale, facilitând dezvoltarea relațiilor interetnice. În mediul rural, apropierea dintre grupuri coexistă mai frecvent cu mecanisme de control comunitar și clasificări morale privind „potrivirea” partenerilor. Capitolul subliniază că familia, reputația și statutul economic continuă să influențeze puternic alegerea maritală în comunitățile rurale.

Nivelul educației este prezentat ca unul dintre cei mai importanți factori care influențează formarea relațiilor mixte. Persoanele cu studii medii și superioare au acces la rețele sociale mai diversificate și dezvoltă contacte interetnice mai frecvente în școală, universitate și mediul profesional. Instituțiile educaționale funcționează astfel ca spații de apropiere și socializare interetnică, reducând parțial rigiditatea granițelor simbolice descrise de Lamont și Molnár (2002).

Capitolul analizează și rolul migrației externe în modificarea relațiilor interetnice. Experiențele de muncă și viață în diaspora contribuie la slăbirea anumitor norme tradiționale și la dezvoltarea unor atitudini mai deschise față de căsătoriile mixte. Totodată, migrația produce și noi forme de inegalitate socială între familiile cu resurse economice provenite din străinătate și cele rămase în contexte locale marcate de precaritate economică.

Un aspect important evidențiat în capitol este relația dintre capitalul economic și acceptarea socială a cuplurilor mixte. Stabilitatea financiară, poziția profesională și reputația familială influențează modul în care comunitatea percepe relațiile interetnice. Cuplurile care dispun de resurse economice și capital social ridicat sunt mai ușor tolerate și integrate, în timp ce precaritatea economică poate reactiva stereotipurile și distanța socială. Aceste procese confirmă rolul capitalurilor în definirea legitimității sociale, așa cum este analizat de Pierre Bourdieu (1986).

Capitolul concluzionează că evoluția căsătoriilor mixte în România reflectă transformări sociale importante produse după 1990: urbanizare, mobilitate socială, migrație și creșterea contactelor interetnice. Totuși, aceste schimbări nu conduc automat la dispariția granițelor etnice și a inegalităților sociale. Relațiile mixte continuă să fie influențate de distribuția

resurselor, de clasificările simbolice și de persistența stereotipurilor istorice, în special în cazul populației rome. Din această perspectivă, căsătoriile mixte reprezintă un indicator relevant pentru analiza relațiilor interetnice și a mecanismelor contemporane de incluziune și excludere socială din România.

Capitolul al patrulea plasează fenomenul căsătoriilor mixte romi-majoritari din România într-un context european mai larg și analizează modul în care migrația, mobilitatea socială și politicile multiculturale influențează apariția și stabilitatea relațiilor interetnice. Capitolul argumentează că relațiile mixte nu pot fi explicate exclusiv prin alegeri individuale, ci trebuie analizate în raport cu structurile istorice, economice și culturale ale fiecărei societăți.

Analiza se bazează în principal pe volumul coordonat de Slany și Żadkowska, *Mixed relationships and marriages in the context of migration and multiculturalism* (2017), care evidențiază faptul că extinderea Uniunii Europene și mobilitatea transnațională au modificat semnificativ piețele matrimoniale europene. Migrația și circulația persoanelor au creat contexte sociale în care diferențele culturale, religioase și lingvistice devin parte integrantă a vieții familiale contemporane (Slany și Żadkowska, 2017). În acest context, căsătoriile mixte sunt interpretate ca indicatori ai transformărilor sociale și culturale produse de globalizare și mobilitate internațională.

Capitolul evidențiază faptul că literatura sociologică europeană tratează relațiile mixte atât ca forme de apropiere și negociere culturală, cât și ca spații în care diferențele sociale și reacțiile comunitare devin vizibile. Relațiile mixte presupun procese permanente de adaptare și negociere identitară, iar familia devine un spațiu în care apartenențele culturale și etnice sunt reinterpretate în funcție de contextul social și de reacțiile comunității.

Un element important analizat în capitol este modul în care instituțiile statistice europene definesc căsătoriile mixte. Conform lui Giampaolo Lanzieri, Eurostat consideră căsătorie mixtă uniunea dintre un cetățean al statului gazdă și un cetățean străin, în timp ce relațiile dintre doi cetățeni străini cu naționalități diferite sunt clasificate separat ca „foreign marriages” (Lanzieri, 2012, în Slany și Żadkowska, 2017). Capitolul subliniază că această definiție exclude coabitările și relațiile informale, ceea ce conduce la o subestimare a dimensiunii reale a fenomenului.

Datele analizate arată că, în perioada 2006-2007, aproximativ 240.000-250.000 de căsătorii între cetățeni autohtoni și cetățeni străini erau înregistrate anual în Europa, reprezentând aproximativ 15% din totalul căsătoriilor din statele analizate (Slany și Żadkowska, 2017). Cele mai ridicate niveluri ale mixității se regăseau în Luxemburg, Elveția și Norvegia, state caracterizate prin mobilitate internațională ridicată și diversitate etnică accentuată.

Capitolul argumentează că nivelul căsătoriilor mixte crește în societățile caracterizate prin urbanizare, mobilitate și politici publice favorabile incluziunii sociale.

O secțiune importantă este dedicată poziției specifice a populației rome în Europa Centrală și de Est. Capitolul arată că romii ocupă o poziție distinctă în peisajul etnic european, marcată de marginalizare istorică, segregare socială și acces redus la resurse educaționale și economice. În analiza lui Slany și Žadkowska (2017), romii sunt incluși în categoria grupurilor pentru care discriminarea structurală și contactul limitat cu majoritatea influențează puternic posibilitatea dezvoltării relațiilor interetnice stabile.

În Europa Centrală și de Est, segregarea școlară și rezidențială limitează contactul cotidian dintre romi și populația majoritară și reduce posibilitatea formării unor relații mixte stabile. În state precum România, Slovacia și Ungaria, piețele matrimoniale rămân puternic influențate de segregare, de diferențe economice și de normele comunitare privind apartenența etnică. Capitolul evidențiază că apropierea socială este limitată nu doar de diferențele culturale, ci și de inegalitățile structurale și de persistența rasismului anti-romi.

Lucrarea discută și rolul normelor interne ale comunităților rome în reglementarea relațiilor cu persoane din afara grupului. Studiile lui Chirițoiu și Tesăr (2020) și Olivera (2020) arată că, în anumite grupuri rome, alianțele matrimoniale sunt percepute ca acte comunitare care implică reputația și continuitatea grupului. În aceste contexte, căsătoria mixtă poate fi percepută simultan ca oportunitate de mobilitate socială și ca risc pentru identitatea și solidaritatea comunitară.

Analiza statistică prezentată în capitol evidențiază că, în România, proporția familiilor în care un partener este rom și celălalt aparține etniei majoritare rămâne redusă comparativ cu alte minorități etnice. Datele INS privind nucleele familiale după etnie indică o frecvență mai mare a mixității în cazul maghiarilor, germanilor sau ucrainenilor decât în cazul romilor. Capitolul interpretează această diferență prin raportare la marginalizarea istorică și la persistența unor bariere sociale și simbolice care limitează apropierea interetnică dintre romi și populația majoritară.

Comparația dintre România și alte state europene evidențiază existența unor modele regionale diferite. Polonia, Ungaria și Slovacia sunt prezentate ca exemple ale unui model est-european caracterizat prin segregare rezidențială, polarizare etnică și oportunități limitate de contact social egalitar între romi și populația majoritară. În aceste contexte, căsătoriile mixte apar mai ales în mediul urban și în spații sociale în care normele comunitare sunt mai puțin restrictive.

În contrast, comparația cu Spania evidențiază rolul politicilor incluzive, al educației și al mobilității sociale în dezvoltarea relațiilor mixte. Studiile lui Martin și Gamella (2005), precum și cercetările lui Gamella și Alvarez-Roldan (2023), arată că în Spania se observă o creștere graduală a căsătoriilor exogame implicând populația romă, favorizată de urbanizare, integrarea în sistemul de bunăstare și slăbirea normelor endogame tradiționale.

Capitolul acordă o atenție specială rasismului anti-romi și impactului acestuia asupra relațiilor mixte din România. Chiar dacă proporția relațiilor român-rom a crescut după 1990, granițele simbolice referitoare la moralitate, respectabilitate și „potrivire familială” continuă să funcționeze ca bariere sociale (Lamont și Molnár, 2002). În mediul urban, mobilitatea profesională și contactul social facilitează apropierea dintre grupuri, însă prejudecățile persistă prin evaluări subtile ale legitimității și respectabilității cuplurilor mixte.

Teoria capitalurilor formulată de Pierre Bourdieu este utilizată pentru explicarea asimetriilor existente în interiorul cuplurilor mixte. În multe situații, partenerul român dispune de capital cultural și social superior, ceea ce influențează raporturile de putere și procesele de adaptare culturală din familie. Capitolul discută și conceptul de „albire culturală”, inspirat din studiile despre whiteness și rasism cultural (Taylor, 2015; Narkowicz, 2018; Imre, 2015), utilizat pentru descrierea strategiilor prin care unele persoane rome reduc vizibilitatea identității etnice pentru a evita stigmatizarea și excluderea socială.

Ultima parte a capitolului analizează rolul instituțiilor sociale în reproducerea sau reducerea rasismului anti-romi. Școala, mass-media și politicile publice sunt prezentate ca spații instituționale care pot favoriza contactul interetnic și incluziunea sau, dimpotrivă, pot reproduce stereotipuri și diferențe sociale. Segregarea școlară și reprezentările negative din mass-media contribuie la menținerea distanțelor sociale și a prejudecăților împotriva romilor (Rostas, 2017; Cace și alții, 2014).

Capitolul concluzionează că fenomenul căsătoriilor mixte trebuie analizat în raport cu structurile istorice și sociale care modelează relațiile interetnice în Europa contemporană. România face parte dintr-un model est-european caracterizat prin segregare și persistența prejudecăților anti-romi, iar aceste elemente influențează direct posibilitatea formării și stabilității relațiilor mixte. Compararea situației românești cu alte contexte europene permite evidențierea particularităților locale și formularea unei interpretări sociologice mai nuanțate asupra identității și relațiilor familiale din căsătoriile mixte romi-majoritari.

Capitolul al cincilea analizează poziția socială, economică și istorică a romilor din România și argumentează că relațiile interetnice și căsătoriile mixte român-rom nu pot fi înțelese în afara contextului istoric al marginalizării și excluderii structurale. Capitolul

urmărește evoluția istorică a populației rome, distribuția geografică, statutul socio-economic, politicile publice și mecanismele discriminării, evidențiind modul în care aceste procese influențează contactul interetnic și posibilitatea formării relațiilor mixte.

Lucrarea pornește de la ideea că poziția actuală a romilor este rezultatul unei continuități istorice a excluderii sociale. Prezenți în spațiul românesc încă din secolul al XIV-lea, romii au fost integrați timp de aproximativ cinci secole într-un sistem de sclavie care i-a exclus din drepturile civile și din structurile sociale legitime ale populației majoritare (Achim, 2004; Mateescu, 2014). Abolirea sclaviei între 1855 și 1856 a produs eliberarea juridică a romilor, însă lipsa unor politici reale de integrare economică și socială a menținut comunitățile rome într-o poziție marginală și dependentă economic.

Capitolul analizează și violențele împotriva romilor din perioada celui de-Al Doilea Război Mondial. Deportările în Transnistria, organizate în timpul regimului Antonescu, sunt interpretate ca expresie extremă a rasismului instituțional și a excluderii etnice (Matei, 2022). Ulterior, regimul comunist a promovat oficial egalitatea socială și integrarea romilor prin industrializare și urbanizare, însă a refuzat recunoașterea romilor ca minoritate distinctă și a aplicat politici de asimilare și sedentarizare forțată (Achim, 2004). După 1989, tranziția economică a afectat disproporționat comunitățile rome, prin creșterea șomajului, segregare rezidențială și precaritate economică persistentă.

Analiza demografică evidențiază problema subraportării etnice. Recensământul din 2022 înregistrează 619.007 persoane declarate rome, însă estimările sociologice situează populația reală între 1,2 și 2 milioane de persoane. Capitolul interpretează această diferență ca rezultat al stigmatizării sociale și al fricii de discriminare, care influențează asumarea publică a identității etnice. Evoluția recensămintelor istorice arată fluctuații importante ale numărului persoanelor declarate rome, influențate de politicile de asimilare și de contextul politic și social.

Distribuția geografică evidențiază concentrații importante ale populației rome în județe precum Mureș, Bihor, Dolj și Călărași și valori mai reduse în alte regiuni ale țării. Capitolul arată că diferențele regionale sunt influențate de moștenirea istorică a sclaviei, de urbanizare și de tiparele locale ale contactului interetnic. În anumite zone, conviețuirea istorică dintre romi și populația majoritară a favorizat contacte sociale mai frecvente, în timp ce în altele segregarea rezidențială și izolarea comunitară au menținut granițele etnice mai rigide.

Migrația externă după 2000 este analizată ca factor care a modificat structura internă a comunităților rome și strategiile de mobilitate socială. Remitențele și experiențele migratorii au redus parțial sărăcia în anumite comunități și au favorizat apariția unor noi modele de consum și integrare socială (Tarnovschi și alții, 2012; Toma și alții, 2017). Totodată, migrația a accentuat

diferențele dintre familiile cu resurse provenite din străinătate și cele rămase în contexte de marginalizare economică.

Subcapitolul referitor la statutul socio-economic analizează educația, ocuparea și condițiile de locuire ale romilor. Capitolul evidențiază nivelurile ridicate de sărăcie, abandon școlar, ocupare precară și segregare rezidențială. Aceste probleme sunt interpretate ca efecte ale excluderii structurale și ale discriminării persistente, nu ca rezultate ale unor situații individuale (Cace și alții, 2024; Rughiniș și Fleck, 2008).

În domeniul educației, segregarea școlară și abandonul timpuriu limitează accesul romilor la capital cultural instituționalizat. Mulți copii romi frecventează școli sau clase separate, situate în zone marginalizate și slab finanțate. Lipsa accesului la educație superioară și stereotipurile persistente reduc mobilitatea socială și limitează posibilitatea dezvoltării unor relații interetnice în contexte de egalitate educațională și profesională.

Analiza ocupării arată că romii sunt supra-reprezențați în sectoare economice instabile și slab plătite, precum agricultura sezonieră, construcțiile sau munca necalificată. Discriminarea pe piața muncii și accesul limitat la rețele profesionale reduc posibilitatea acumulării capitalului economic și social necesar mobilității sociale (Duminică și Preda, 2003). În multe situații, precaritatea economică este interpretată de populația majoritară ca dovadă a unei presupuse incompatibilități sociale și culturale, ceea ce influențează negativ acceptarea relațiilor mixte.

Locuirea este prezentată ca una dintre cele mai vizibile forme ale excluderii structurale. Numeroase comunități rome trăiesc în zone periferice sau segregate, cu acces limitat la infrastructură și servicii publice. Capitolul evidențiază continuitatea istorică dintre marginalizarea spațială din perioada sclaviei și segregarea rezidențială contemporană. Condițiile precare de locuire sunt transformate simbolic în dovezi ale „diferenței” și „inferiorității”, justificând distanța socială și excluderea (Lamont și Molnár, 2002).

Capitolul analizează și evoluția rasismului anti-romi și a prejudecăților istorice care structurează relațiile interetnice. Discursurile rasiste interbelice, influențate de eugenism și naționalism biologic, prezentau romii ca grup incompatibil cu societatea majoritară (Turda, 2007; Bucur, 2002). Aceste reprezentări au influențat opoziția față de relațiile mixte și au legitimat excluderea socială a romilor.

Perioada comunistă este analizată ca etapă contradictorie: deși regimul proclama egalitatea socială, romii au fost tratați ca populație care trebuia integrată prin sedentarizare și muncă obligatorie. Negarea oficială a identității etnice și relocările în zone periferice au consolidat segregarea și au menținut diferențele sociale și simbolice.

Ultima parte a capitoului urmărește politicile publice și dezvoltarea activismului civic rom după 1990. Violențele colective împotriva romilor și cazul Hădăreni sunt prezentate ca exemple ale persistenței rasismului anti-romi în perioada postcomunistă. Hotărârea CEDO în cauza *Moldovan și alții vs. România* (2005) este interpretată ca moment important în recunoașterea discriminării rasiale și a responsabilității statului român. În paralel, dezvoltarea organizațiilor civice rome și politicile europene de incluziune au contribuit la creșterea vizibilității problemelor legate de discriminare și excludere socială.

Capitolul concluzionează că poziția actuală a romilor din România este rezultatul unei continuități istorice a marginalizării și excluderii structurale. Inegalitățile economice, segregarea rezidențială, discriminarea și clasificările simbolice persistente influențează direct relațiile interetnice și reduc acceptarea căsătoriilor mixte român-rom. Capitolul oferă astfel cadrul istoric și social necesar pentru interpretarea studiului de caz realizat în Șuțești și pentru înțelegerea modului în care granițele etnice sunt negociate în viața cotidiană a cuplurilor mixte.

Capitolul al șaselea prezintă metodologia utilizată pentru investigarea căsătoriilor mixte romi-români din comuna Șuțești, județul Brăila, și fundamentează opțiunile metodologice care au stat la baza cercetării empirice desfășurate între 2019 și 2025. Capitolul argumentează alegerea unei abordări calitative, centrate pe experiențele cotidiene ale participanților, pe negocierea identității etnice și pe relațiile dintre familie, comunitate și instituții locale. Cercetarea combină interviuri semi-structurate, observație participativă și analiza documentelor locale, urmărind modul în care relațiile interetnice influențează apartenența socială și construcția identităților familiale.

Șuțeștiul este prezentat ca teren relevant pentru analiza mixității etnice datorită existenței unei comunități în care conviețuirea dintre romi și români produce forme complexe de apropiere și distanțare socială. Un rol important îl ocupă lăutarii romi, care funcționează adesea ca mediatori ai interacțiunilor dintre cele două grupuri etnice. Cercetarea include familii mixte, rude, cadre didactice, lideri comunitari și tineri, pentru a surprinde dinamica relațiilor interetnice din perspective multiple.

Cercetarea empirică include 55 de interviuri semi-structurate, realizate cu 40 de adulți și 15 minori cu vârste între 12 și 17 ani. Participanții provin din categorii sociale diferite: membri ai cuplurilor mixte, rude apropiate, lăutari, muncitori agricoli, cadre școlare și lideri comunitari. Interviurile au avut o durată medie de 45-60 de minute și au fost documentate prin notițe detaliate și, acolo unde participanții au fost de acord, prin înregistrări audio. Toți respondenții au fost anonimizati prin pseudonime pentru protejarea identității și reducerea

riscului de stigmatizare. În cazul minorilor, consimțământul informat a fost obținut atât de la părinți, cât și de la copii.

Pe lângă interviuri, cercetarea a inclus aproximativ 90 de ore de observație participativă, organizate în 12 sesiuni documentate prin fișe narative și tabele sintetice. Observațiile au fost realizate în contexte diverse: nunți, botezuri, repetiții muzicale, competiții de atelaje, serbări școlare și vizite familiale. Aceste contexte au permis surprinderea atât a spațiilor de cooperare dintre romi și români, cât și a situațiilor în care diferențele etnice sunt reafirmate prin stereotipuri sau tensiuni sociale.

Metodologia cercetării este fundamentată teoretic prin raportare la analiza tematică propusă de Braun și Clarke (2006) și la perspectiva asupra triangulării formulată de Denzin și Lincoln (2011). Datele au fost organizate și codificate în programul Dedoose, iar procesul analitic a inclus familiarizarea cu datele, generarea codurilor inițiale, identificarea și redefinirea temelor centrale.

Problema centrală a cercetării este formulată prin întrebarea: „Cum influențează căsătoriile mixte romi-români identitatea etnică, apartenența socială și experiențele cotidiene ale partenerilor și descendenților lor în Șuțești?”. Cercetarea urmărește strategiile de negociere identitară dezvoltate într-un spațiu rural marcat de transformări socio-economice postcomuniste, migrație și norme comunitare conservatoare. Fundamentarea teoretică se sprijină pe contribuțiile lui Kalmijn (1998), privind proximitatea socială și barierele intergrup, și pe perspectiva lui Brubaker și Cooper (2002), care definesc identitatea etnică drept proces relațional și negociat continuu.

Capitolul formulează mai multe subîntrebări de cercetare privind strategiile de gestionare a identității etnice, reacțiile comunității față de cuplurile mixte, rolul instituțiilor locale și construcția identităților copiilor din familii mixte. Obiectivele generale și specifice includ analiza strategiilor de adaptare culturală, identificarea mecanismelor de incluziune și excludere și contextualizarea cazului românesc în raport cu modelele europene ale căsătoriilor mixte.

Subcapitolul dedicat metodelor de cercetare justifică alegerea abordării calitative prin specificul comunității analizate. Relațiile sociale din Șuțești se desfășoară în contexte familiale și informale care nu pot fi reduse la indicatori cantitativi. Observația participativă și interviurile semi-structurate au permis accesul la procesele subtile de negociere identitară, la mecanismele de incluziune și excludere și la sensurile atribuite de participanți experiențelor lor cotidiene.

Observația participativă este fundamentată metodologic prin raportare la Spradley (1980) și presupune alternarea dintre participarea activă și postura reflexivă a cercetătorului.

Între 2019 și 2025 au fost realizate aproximativ 90 de ore de observație în gospodării, la evenimente comunitare și în spații instituționale. Capitolul oferă exemple concrete, precum observațiile realizate în timpul repetițiilor tarafurilor de lăutari, unde repertoriul muzical era adaptat în funcție de publicul mixt și de contextul social.

Interviurile semi-structurate, inspirate metodologic de Kvale (1996), reprezintă metoda principală de colectare a datelor. Temele discutate au inclus identitatea etnică, experiențele de discriminare sau acceptare, rolul familiei extinse și strategiile de adaptare zilnică. Selecția participanților s-a realizat prin metoda „bulgărelui de zăpadă”, cu sprijinul liderilor locali și al persoanelor-resursă din comunitate. Participanții au fost selectați pe baza apartenenței la familii mixte, diversității ocupaționale și rezidenței stabile în Șuțești.

Capitolul acordă atenție și dimensiunii etice a cercetării. Toți participanții au solicitat utilizarea pseudonimelor, invocând experiențe anterioare de stigmatizare și teama de consecințe negative în comunitate. Consimțământul informat a fost obținut în scris de la adulți și prin acordul părinților sau tutorilor în cazul minorilor. Materialele brute au fost pseudonimizate și stocate separat de datele de identificare pentru protejarea confidențialității participanților.

Subcapitolul privind limitele metodologice discută dificultățile întâlnite în procesul cercetării. Pandemia COVID-19 a redus accesul la evenimente comunitare ample și a limitat posibilitatea observării unor contexte publice relevante pentru relațiile interetnice. O altă limită importantă a fost reticența participanților față de înregistrările audio, cauzată de teama de expunere și de experiențele anterioare de discriminare.

Poziția cercetătorului este analizată reflexiv într-un subcapitol distinct. Autorul se definește ca rom provenit din afara comunității, poziționare care a generat atât avantaje, cât și dificultăți. Apartenența etnică comună cu o parte dintre participanți a facilitat accesul la anumite experiențe sensibile, însă faptul că nu era originar din Șuțești a impus un proces gradual de construire a încrederii. Capitolul evidențiază importanța reflexivității și a jurnalelor de teren pentru identificarea și controlul propriilor presupuneri și biasuri.

În concluzie, capitolul argumentează că metodologia utilizată - bazată pe interviuri semi-structurate, observație participativă, analiză tematică și reflecție metodologică constantă - a fost adecvată pentru explorarea căsătoriilor mixte romi-români din Șuțești. Integrarea diferitelor surse de date și prezența îndelungată în teren au permis surprinderea unor procese complexe de negociere identitară, acceptare condiționată și adaptare culturală, dezvoltate ulterior în capitolele empirice ale tezei.

Capitolul 7 analizează viața cotidiană și relațiile interetnice din comuna Șuțești și urmărește modul în care granițele etnice dintre romi și români sunt negociate în familie, muncă,

școală, vecinătate și evenimente comunitare. Capitolul argumentează că relațiile interetnice nu funcționează nici prin conflict permanent, nici prin integrare completă, ci prin forme cotidiene de apropiere, distanțare și adaptare socială.

Prima parte reconstruiește contextul socio-istoric al localității și descrie modul în care conviețuirea dintre romi și români s-a format prin relații economice, muncă sezonieră, muzică lăutărească și rețele familiale. Deși există contacte permanente și forme de cooperare, diferențele etnice continuă să fie reproduse prin reputație locală, reguli informale și clasificări sociale. Comunitatea apare astfel ca un spațiu al coabitării ambivalente, în care apropierea practică nu elimină complet distanța simbolică.

Subcapitolul despre relațiile cotidiene dintre romi și români urmărește interacțiunile desfășurate în spațiile comune ale satului. Relațiile sunt prezentate ca fiind puternic dependente de context. În anumite situații, diferența etnică este suspendată temporar prin muncă, prietenii sau colaborări economice, iar în altele reapare prin glume, stereotipuri și reacții familiale. Capitolul evidențiază că relațiile interetnice funcționează prin negocieri permanente și prin mecanisme subtile de reglare socială.

Partea intitulată „Trecerea dintre lumi” analizează adaptările individuale din cuplurile mixte. Accentul cade pe strategiile prin care partenerii încearcă să reducă tensiunile dintre apartenența etnică și viața de familie. Unele persoane adoptă comportamente considerate acceptabile de majoritate pentru a evita stigmatizarea, în timp ce altele încearcă să păstreze elemente culturale rome fără a produce rupturi familiale. Capitolul arată că adaptarea nu este un proces liniar, ci unul marcat de compromisuri și raporturi de putere.

Școala este analizată ca unul dintre cele mai importante spații de contact interetnic. Relațiile dintre copii, profesori și părinți evidențiază atât posibilități de apropiere, cât și mecanisme subtile de separare. Experiențele școlare influențează direct modul în care copiii proveniți din familii mixte își construiesc identitatea și își percep apartenența etnică. Diferențele apar nu doar prin discriminare explicită, ci și prin etichetări și forme de evitare socială. Capitolul evidențiază faptul că școala funcționează simultan ca spațiu de socializare și ca instituție care poate reproduce diferențe sociale și simbolice.

Subcapitolul dedicat muncii și gospodăriei descrie modul în care relațiile economice locale creează interdependențe între romi și români. Munca agricolă, activitățile muzicale și schimburile cotidiene contribuie la apropierea grupurilor, însă statutul social și reputația familială continuă să influențeze acceptarea socială. Capitolul evidențiază faptul că participarea comună la activități economice nu elimină automat ierarhiile etnice și nici diferențele simbolice dintre grupuri.

Un spațiu important al contactului interetnic este reprezentat de muzica lăutărească și de evenimentele comunitare. Lăutarii romi participă frecvent la nunți, botezuri și alte ceremonii organizate atât de romi, cât și de români, ceea ce le oferă o poziție distinctă în economia simbolică locală. Capitolul arată însă că această apropiere culturală nu elimină complet diferențele etnice, ci produce forme temporare de suspendare a granițelor sociale.

Capitolul analizează și relația dintre familie, reputație și căsătoria mixtă. Alegerea partenerului este influențată de familie, poziție economică și presiuni comunitare. Reacțiile față de căsătoriile mixte diferă în funcție de generație, statut social și poziția familiilor în comunitate. Unele cupluri sunt tolerate prin integrare economică sau prestigiu local, în timp ce altele rămân privite cu suspiciune. Acceptarea nu apare ca un proces stabil, ci ca un echilibru permanent între apropiere și distanțare socială.

Relațiile dintre vecini ocupă un rol important în economia socială a satului. Capitolul evidențiază că apropierea spațială dintre gospodării produce contacte cotidiene frecvente, dar și mecanisme continue de supraveghere și evaluare socială. Zvonurile, comentariile și reacțiile comunitare funcționează ca instrumente informale prin care comunitatea validează sau contestă comportamentele considerate acceptabile. În acest context, cuplurile mixte trebuie să gestioneze permanent relația dintre viața privată și imaginea publică.

Un alt aspect analizat este raportul dintre generații. Tinerii manifestă, în general, atitudini mai flexibile față de relațiile mixte, influențate de școală, migrație și contactul cu spații sociale diverse. În schimb, generațiile mai în vârstă continuă să interpreteze căsătoria prin raportare la apartenența etnică, reputația familială și continuitatea grupului. Capitolul arată că diferențele dintre generații influențează direct modul în care relațiile mixte sunt percepute și acceptate în comunitate.

Ultima parte a capitolului tratează căsătoria mixtă drept fenomen social și nu doar alegere individuală. Relațiile dintre romi și români sunt influențate simultan de apropierea cotidiană și de persistența diferențelor simbolice. Capitolul concluzionează că viața cotidiană din Șuțești este organizată prin forme continue de negociere între apropiere și delimitare etnică, iar căsătoriile mixte reprezintă unul dintre cele mai vizibile spații în care aceste mecanisme sociale devin observabile.

Capitolul 8 analizează experiențele concrete ale căsătoriilor mixte din Șuțești și urmărește modul în care acestea influențează identitatea, relațiile familiale și poziționarea socială a partenerilor și copiilor lor. Capitolul argumentează că mixitatea nu este percepută în comunitate ca un fapt neutru, ci ca un fenomen evaluat permanent prin reputație, statut social

și reacțiile comunității. Cuplurile mixte devin astfel spații în care tensiunile dintre apropiere și delimitare etnică devin cel mai vizibile.

Prima secțiune analizează procesul alegerii partenerului și contextul social în care se formează relațiile mixte. Relațiile dintre tineri apar în spații cotidiene precum școala, ulițele satului, evenimentele locale sau grupurile de prieteni. Apropierea dintre parteneri este însă însoțită de anticiparea reacțiilor comunitare și de teama față de circulația rapidă a zvonurilor. Capitolul arată că relațiile mixte sunt evaluate încă de la început prin raportare la reputația familială, statut economic și apartenență etnică.

Nunta mixtă este analizată ca moment central al validării sau contestării publice a relației. Pregătirile pentru nuntă implică tensiuni legate de invitați, muzică, organizarea meselor și raporturile dintre familii. În timpul ceremoniei apar forme subtile de separare socială: grupurile ocupă spații distincte, relațiile dintre invitați sunt atent controlate, iar reacțiile participanților reflectă mecanisme de evaluare și clasificare comunitară. Capitolul evidențiază că nunta funcționează ca moment de testare publică a legitimității cuplului și a capacității acestuia de a menține un echilibru între cele două lumi sociale.

Subcapitolul dedicat vieții de familie urmărește modul în care diferențele culturale sunt negociate în interiorul gospodăriei. Adaptările cotidiene privesc raportarea la rude, organizarea casei, alimentația, participarea la ritualuri și relația cu vecinii. Capitolul arată că diferențele culturale nu sunt trăite ca opoziții radicale, ci ca surse permanente de ajustare și compromis. Gospodăria mixtă devine astfel spațiul concret în care identitatea etnică este negociată zilnic prin relațiile dintre parteneri și familiile extinse.

Relația cu rudele reprezintă una dintre cele mai sensibile dimensiuni ale căsătoriilor mixte. Acceptarea nu apare imediat și nici nu este complet stabilă. Unele familii tolerează relația doar după ce partenerul dovedește stabilitate economică și capacitatea de a respecta normele familiale, iar altele păstrează distanța chiar și după ani de conviețuire. Capitolul evidențiază că excluderea nu se produce întotdeauna prin conflict direct, ci adesea prin ironii, tăceri și forme subtile de diferențiere socială.

Partea dedicată copiilor din familiile mixte urmărește modul în care identitatea este construită prin nume, limbă, experiențe școlare și relațiile cu rudele. Alegerea numelui apare ca strategie de protecție simbolică, iar școala devine unul dintre principalele spații în care copiii simt diferențele dintre grupuri. Mulți dezvoltă forme timpurii de adaptare și învață să își regleze comportamentul în funcție de contextul social. Capitolul arată că identitatea copiilor nu este fixată definitiv, ci se construiește prin ajustări continue și prin raportarea la reacțiile celor din jur.

Subcapitolul despre masculinitate și feminitate analizează modul în care rolurile de gen sunt influențate de apartenența etnică și de așteptările comunității. Bărbatul rom este asociat local cu impulsivitatea și protecția familiei, în timp ce bărbatul român este descris ca mai reținut și mai stabil. Femeile din cuplurile mixte sunt cele care suportă adesea presiunea principală a integrării și trebuie să gestioneze relația dintre cele două familii și normele lor culturale. Capitolul evidențiază că rolurile de gen funcționează și ca instrumente prin care comunitatea validează sau contestă legitimitatea relației mixte.

Presiunea economică apare constant ca mecanism de reglare socială. Stabilitatea financiară, migrația pentru muncă și capacitatea de a menține o anumită imagine publică influențează direct acceptarea socială a cuplurilor mixte. Succesul economic poate reduce temporar distanța socială și poate relaxa granițele etnice, în timp ce precaritatea reîntărește stereotipurile și suspiciunile. Capitolul arată că evaluarea relațiilor mixte nu se realizează doar prin apartenență etnică, ci și prin capital economic, capital moral și reputație publică.

Un alt aspect important analizat este raportul dintre identitatea publică și identitatea privată. În anumite contexte, partenerii aleg să își reducă vizibilitatea etnică pentru a evita conflictele sau stigmatizarea, iar în altele își asumă explicit apartenența. Capitolul introduce conceptul de „identitate elastică condiționată”, definit ca strategie de adaptare prin care identitatea este ajustată în funcție de contextul social și de presiunea comunității. Această elasticitate nu conduce la dispariția diferențelor etnice, ci la negocierea lor permanentă în viața cotidiană.

Capitolul urmărește și modul în care migrația externă influențează relațiile mixte și strategiile identitare. Experiențele de muncă și viață în străinătate reduc uneori presiunea normelor locale și favorizează dezvoltarea unor atitudini mai flexibile față de apartenența etnică. Totuși, revenirea în comunitate reactivează adesea mecanismele locale de evaluare și clasificare socială.

Ultima parte a capitolului concluzionează că experiențele căsătoriilor mixte din Șuțești sunt organizate prin negocieri permanente între apropiere și delimitare etnică. Relațiile dintre parteneri, familii și comunitate sunt influențate simultan de afectivitate, reputație, statut economic și stereotipuri istorice. Capitolul arată că identitatea etnică nu funcționează ca realitate fixă, ci ca proces continuu de adaptare și reclasificare socială în interiorul vieții familiale și comunitare.

Capitolul 9 sintetizează rezultatele cercetării desfășurate în Șuțești și formulează concluziile generale ale tezei privind căsătoriile mixte româno-rome. Analiza arată că relațiile mixte există în comunitate, dar nu sunt complet normalizate. Ele sunt posibile, însă rămân

fragile, supravegheate social și dependente de acceptarea familiei extinse, de reputație, de stabilitatea economică și de modul în care cuplul gestionează vizibilitatea diferenței etnice.

Rezultatele empirice arată că mixitatea nu este respinsă direct, dar nici acceptată deplin. Cuplurile mixte sunt tolerate atâta timp cât nu produc conflicte publice și nu pun sub semnul întrebării normele morale ale comunității. Acceptarea funcționează ca proces reversibil și poate fi afectată de conflicte familiale, dificultăți economice sau reacții comunitare. Relațiile mixte se desfășoară astfel într-o zonă de toleranță condiționată, în care apropierea dintre parteneri trebuie susținută permanent prin adaptare și control al imaginii publice.

Un rezultat central al cercetării este rolul familiei extinse în validarea sau contestarea relațiilor mixte. Reacțiile familiilor diferă în funcție de reputație, statut social și poziția economică a partenerilor. În anumite situații, acceptarea apare treptat, după ce partenerul demonstrează stabilitate economică și respectarea normelor familiale. În alte cazuri, distanța socială și suspiciunea persistă chiar și după ani de conviețuire. Capitolul arată că acceptarea nu elimină complet granițele etnice, ci produce forme limitate și fragile de integrare familială.

Capitolul formulează una dintre contribuțiile originale ale tezei, conceptul de „echilibru fragil al capitalurilor”. Acesta descrie modul în care capitalul economic, capitalul cultural, capitalul social și capitalul simbolic influențează evaluarea socială a relațiilor mixte. Veniturile, educația, reputația familială și rețelele sociale funcționează ca resurse prin care cuplurile pot obține tolerare și recunoaștere parțială. Acest echilibru rămâne însă instabil și poate fi afectat rapid de schimbări economice sau conflicte sociale.

Un alt rezultat important privește identitatea etnică. În cuplurile mixte din Șuțești, identitatea nu funcționează ca o categorie fixă, ci ca proces continuu de adaptare și negociere. Partenerii aleg când să își facă vizibilă apartenența etnică și când să o reducă pentru a evita stigmatizarea. Capitolul definește această strategie prin conceptul de „identitate elastică condiționată”, care descrie ajustarea identității în funcție de contextul social și de presiunea comunității.

Copiii din familiile mixte apar ca puncte centrale ale negocierii identitare. Ei pot apropia familiile prin relațiile afective dintre generații, dar devin și spații în care diferențele etnice sunt reactivate prin școală, vecinătate și relațiile sociale cotidiene. Numele, limba și experiențele școlare influențează modul în care copiii își construiesc identitatea și își percep apartenența socială. Capitolul arată că identitatea acestora este negociată continuu și influențată de reacțiile comunității.

Lăutarii sunt prezentați ca actori importanți ai contactului interetnic din Șuțești. Prin muzică și participarea la evenimente organizate atât de romi, cât și de români, ei creează spații

de apropiere și cooperare între grupuri. Totuși, această apropiere culturală nu elimină complet prejudecățile și diferențele simbolice, ci produce mai ales forme temporare de suspendare a granițelor etnice.

Capitolul răspunde și întrebărilor de cercetare formulate în teză. Acceptarea sau respingerea căsătoriilor mixte este influențată de familie, reputație, resurse economice și stereotipuri istorice. Apartenența etnică se reflectă în viața cotidiană prin adaptări discrete și prin controlul comportamentului public. Tradițiile locale, discriminarea și clasificările simbolice nu blochează complet relațiile mixte, dar le fac fragile și dependente de contextul social.

Contribuțiile originale ale cercetării includ conceptele de „echilibru fragil al capitalurilor” și „identitate elastică condiționată”, precum și analiza rolului lăutarilor ca actori de intermediere culturală. Aceste concepte permit interpretarea mixității nu ca integrare completă, ci ca proces negociat permanent prin adaptări familiale și sociale.

Capitolul discută și limitele cercetării. Studiul se bazează pe un singur caz local, iar cele 55 de interviuri și aproximativ 90 de ore de observație participativă nu permit generalizare statistică. Accesul la teren a fost influențat de reticența participanților față de înregistrările audio și de efectele pandemiei COVID-19 asupra vieții comunitare. Aceste limite sunt asumate, iar rezultatele sunt prezentate ca interpretări relevante pentru înțelegerea mecanismelor sociale din comunitățile rurale similare.

Ultima parte a capitolului propune direcții viitoare de cercetare privind relațiile mixte în alte comunități rurale și urbane, rolul migrației externe și experiențele copiilor proveniți din familii mixte. De asemenea, sunt formulate recomandări privind educația interculturală, combaterea segregării și dezvoltarea unor politici locale de incluziune socială.

Capitolul concluzionează că mixitatea româno-romă din Șuțești nu poate fi explicată prin opoziții simple între acceptare și respingere sau între integrare și segregare. Relațiile mixte funcționează prin negocieri permanente între familie, comunitate, reputație și apartenență etnică. Căsătoriile mixte arată că granițele etnice pot fi traversate, însă această traversare presupune adaptare continuă, compromisuri și gestionarea permanentă a diferențelor sociale și simbolice.

BIBLIOGRAFIE

- Achim, V. (2004). *The Roma in Romanian history*. Central European University Press.
<https://books.openedition.org/ceup/1532>
- Allport, G. W. (1954). *The nature of prejudice*. Addison-Wesley.
- Anghel, I.M. (2019). Politici publice adresate minorității rome în perioada postsocialistă: între europenizare și deresponsabilizare, *Sociologie românească* 17(2): 92-117.
- Anghel, R.G., Foszto, L. (2022) A Generational Divide? Coping With Ethnic Prejudice and Inequality Among Romanian Roma Transnational Returnees, *Social Inclusion* 10(4): 105-114.
- baker, R., Cooper, F. (2002). Beyond identity. *Theory and Society* 29(1): 1-47.
- Barth, F. (1969). *Ethnic groups and boundaries: The social organization of culture difference*. Universitetsforlaget.
- Bhabha, H. K. (1994). *The location of culture*. Routledge.
- Bourdieu, P. (1986). The forms of capital. In J. G. Richardson (Ed.), *Handbook of theory and research for the sociology of education* (pp. 241-258). Greenwood.
<https://www.marxists.org/reference/subject/philosophy/works/fr/bourdieu-forms-capital.htm>
- Braun, V., Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77-101. <https://doi.org/10.1191/1478088706qp063oa>
- Bru Kvale, S. (1996). *InterViews: An introduction to qualitative research interviewing*. Sage Publications.
- Bucur, M. (2002). *Eugenics and modernization in interwar Romania*. University of Pittsburgh Press.
- Cace, S. Neagu, G., Raț, C., Ivasiuc, A. (2014). Politici de incluziune a romilor în statele membre ale Uniunii Europene, *Strategy and Policy Studies (SPOS) No. 2013,2*, Institutul European <https://www.econstor.eu/handle/10419/141816>
- Denzin, N. K., Lincoln, Y. S. (Eds.). (2011). *The SAGE handbook of qualitative research* (4th ed.). Sage Publications.

Gamella, J., Alvarea-Roldan, A. (2023). Breaking secular endogamy. The growth of intermarriage among the *Gitanos/Calé* of Spain (1900–2006), *The History of the Family* 28(3): 457-483.

Gordon, M. M. (1964). *Assimilation in American life: The role of race, religion, and national origins*. Oxford University Press.

Imre, A. (2005). Whiteness in post-socialist Eastern Europe: The time of the Gypsies, the end of race, in, Lopez, A.J. *Postcolonial Whiteness: A critical reader on race and empire*, SUNY Press.

INS. Recensăminte, <https://insse.ro/cms/ro/content/recens%C4%83minte>

Institutul Național de Statistică (INS). Răspuns oficial nr. 41227/14.02.2024 (date furnizate autorului).

Institutul Național de Statistică (INS). Recensământ 2011 și date demografice.

Institutul Național de Statistică (INS). Serii temporale evenimente demografice și recensăminte populație. <https://insse.ro/cms/ro/tags/recensamantul-populatiei-si-locuintelor>

Lamont, M., Molnár, V. (2002). The study of boundaries in the social sciences. *Annual Review of Sociology*, 28, 167-195. <https://doi.org/10.1146/annurev.soc.28.110601.141107>

Lanzieri, G. 2012. Mixed marriages in Europe 1990–2010, în, Kim, D.S., Kim T.S. *Cross-border marriage: Global trends and diversity*, Korea Institute for Health and Social Affairs (KIHASA): 81-121

Martin, E., Gamella, J. (2005). Marriage practices and ethnic differentiation: the case of Spanish Gypsies (1870-2000), *The History of the Family* 10(2005): 45-63.

Marushiakova, E., Popov, V. (2013). State policies towards Roma/Gypsies under communism. Council of Europe Fact Sheets on Roma History.

Mateescu, B. (2014). Căsătoria robilor: între alegerea cuplului și voința stăpânului. Studiu și documente de arhivă despre căsătoriile robilor din Țara Românească după 1830, (Brașov: Editura Etnous).

Matei, P. (2022). Roma Deportations to Transnistria during World War Two. Between Centralised Decision-Making and Local Initiatives, *IMON Shoah: Intervention. Methods. Documentation*. 9(2): 26-50.

Narkowicz, K. (2018). 'Refugees not welcome here': State, church and civil society responses to the refugee crisis in Poland, *International journal of politics, culture, and society* 31 (4), 357-373.

Petcuț, P. (2015). Rromii. Sclavie și Libertate. Constituirea și emanciparea unei noi categorii etnice și sociale la nord de Dunăre, 1370-1914. București. Centrul Național de Cultură a Romilor.

Rostas, I. (2017). Antigypsyism, education and the media: Ways forward. *Global Studies in Culture and Power*, 24(6), 760–768. <https://doi.org/10.1080/1070289X.2017.1380267>

Rughiniș, C., Fleck, G. (2008). Come Closer: Inclusion and Exclusion of Roma in Present-Day Romanian Society. Bucharest: Human Dynamics, Bucharest.

Slany, K., & Żadkowska, M. (2017). *Mixed relationships and marriages in the context of migration and multiculturalism*. *Studia Migracyjne - Przegląd Polonijny*, 43(4/166), 5-12.

Tarnovschi, D., Proteasa, A.M., Vlase, I., Pamporov, A., Kabakchieva, Fondacion Secretariado Gitano, P. Palvarini, P. (2012). Roma from Romania, Bulgaria, Italy and Spain between social inclusion and migration, Bucharest: Soros Foundation Romania, http://comunidadgitana.org/upload/19/58/Roma_in_Romania__Bulgaria__Italy_and_Spain_between_Social_Inclusion_and_Migration._Comparative_St.pdf

Taylor, K. (2015). Untimely subjects: White trash and the making of racial innocence in the postwar south, *American Quarterly* 67(1): 55-79.

Toma, S., Tesăr, C., Foszto, L. (2017). Romanian Roma at home. Mobility patterns, migration experiences, networks, and remittances, în, Matras, Y., Leggio, D. (ed). *Open borders, unlocked cultures. Romanian Roma Migrants in Western Europe*, Routledge: 57-82.

Turda, M. (2007). The nation as object: Race, blood, and biopolitics in interwar Romania. *Slavic Review*, 66(3), 413-441.

Vincze, E., Raț, C. (2013). Spatialization and racialization of social exclusion. The social and cultural formation of 'Gypsy ghettos' in Romania in a European context, *Studia Sociologia UBB* 18(2): 5-21.